Arbeidstilsynets publikasjoner
best.nr. 578

Godkjent bedriftshelsetjeneste

– en god hjelper for din bedrift

Foto på side 1: Colourbox.no

Utarbeidet juni 2004
Direktoratet for arbeidstilsynet
Statens hus, 7468 Trondheim

Desember 2008
Publikasjonen har fått ny design. Henvisningene til arbeidsmiljøloven er oppdatert.

Mars 2010
Publikasjonen er oppdatert i henhold til nye forskrifter.

Innhold

Bruk godkjent bedriftshelsetjeneste og bruk den riktig! 4
Hvorfor skal vi ha godkjent bedriftshelsetjeneste? 4
En tjeneste som passer for dere 5
Hvilken kompetanse er nødvendig? 5
Tenk gjennom hva slags arbeid dere utfører 5
Skriv en kontrakt 6
Samarbeidsforhold 7
Oppgaver 7
Annen relevant informasjon 9
Regelverk som ligger til grunn for ordningen 9
Forskrifter med krav om helseundersøkelse av arbeidstakerne 9
Informasjon på www.arbeidstilsynet.no 10
Fagsekretariatet for bedriftshelsetjenesten 10

Bruk godkjent bedriftshelsetjeneste og bruk den riktig!

Vi har laget denne brosjyren for å hjelpe bedrifter til å bruke ordningen med godkjent bedriftshelsetjeneste bedre. Brosjyren er i hovedsak ment for mindre bedrifter som kjøper bedriftshelsetjenester utenfra.

En bedriftshelsetjeneste består av verne- og helsepersonell som bistår virksomheter med det forebyggende helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet slik arbeidsmiljøloven har bestemt det. Det er det forebyggende arbeidet som kjennetegner en godkjent bedriftshelsetjeneste. En avtale med en lege som de ansatte kan gå til når noe er galt med helsen, er ikke en godkjent bedriftshelsetjeneste i lovens forstand.

Ordningen med godkjent bedriftshelsetjeneste er innført 1.1.2010 (forskrift om arbeidsgivers bruk av godkjent bedriftshelsetjeneste og om godkjenning av bedriftshelsetjeneste, best.nr. 600). En godkjent bedriftshelsetjeneste er blitt kvalitetsvurdert av Arbeidstilsynet og skal kontrolleres av dette tilsynet for at den hele tiden kan yte den bistanden virksomhetene trenger, og med god kvalitet.

Godkjent bedriftshelsetjeneste er noe annet enn helsesjekk ...

Mange virksomheter har allerede stor nytte av sin godkjente bedriftshelsetjeneste. Dette er virksomheter som samarbeider godt med sin godkjente bedriftshelsetjeneste, og som stiller gjennomtenkte krav om hvilke tjenester de har behov for. I andre tilfeller fungerer ikke ordningen slik det er ment. Noen bedrifter betaler for godkjent bedriftshelsetjeneste, men opplever at de kanskje bare får en helsesjekk igjen for pengene. Husk da at det er bedriften som bestiller hva en godkjent bedriftshelsetjeneste skal levere. Arbeidsmiljøet er arbeidsgiverens ansvar, selv om bedriften har knyttet til seg en godkjent bedriftshelsetjeneste.

En godkjent bedriftshelsetjeneste er en verdifull hjelper i arbeidet med helse, miljø og sikkerhet. Bruk den – og bruk den riktig!

Hvorfor skal vi ha godkjent bedriftshelsetjeneste?

Det er viktig å jobbe forebyggende med arbeidsmiljøet i bedriften. På den måten kan man unngå at ulykken skjer, og unngå at sykdom og plager i sammenheng med arbeidsforholdene utvikler seg. En godkjent bedriftshelsetjeneste har kom-

petanse på arbeidsmiljø. Den skal hjelpe bedriften i det forebyggende arbeidet og bidra til å skape trygge og sunne arbeidsforhold.

Noen bransjer har et tøffere arbeidsmiljø enn andre, med større risiko for sykdommer og skader. Derfor er disse pålagt å knytte til seg en godkjent bedriftshelsetjeneste. Hvilke bransjer dette gjelder, fremgår av forskrift om at virksomheter innen visse bransjer skal ha godkjent bedriftshelsetjeneste (best.nr. 501). Det spiller ingen rolle hvor mange ansatte virksomheten har. Arbeidstilsynet kan også pålegge virksomheter i andre bransjer å knytte til seg verne- og helsepersonale, dersom forholdene tilsier at det er behov for det.

En tjeneste som passer for dere

Mange større bedrifter har ansatt eget personell i egen bedriftshelsetjeneste. For små og mellomstore virksomheter er det vanligere å gjøre en avtale med en ekstern godkjent bedriftshelsetjeneste. Disse kan ha ulike målgrupper.

Noen henvender seg til virksomheter innenfor et geografisk område, mens andre har valgt å tilby tjenester til spesielle bransjer. Det er viktig å velge en godkjent bedriftshelsetjeneste med kompetanse som passer arbeidet dere utfører, og problemene dere har.

En godkjent bedriftshelsetjeneste har kompetanse på arbeidsmiljø.

Hvilken kompetanse er nødvendig?

En godkjent bedriftshelsetjeneste har personale med ulik fagbakgrunn og med spesialkompetanse på risikofaktorer de ansatte kan utsettes for i arbeidsmiljøet. Ofte finnes både bedriftslege, bedriftssykepleier, fysioterapeut, yrkeshygieniker osv. Det er viktig at dere forsikrer dere om at tjenesten dere inngår avtale med, har den kompetansen og kapasiteten dere trenger.

Tenk gjennom hva slags arbeid dere utfører

– Driver dere med lakkering eller maling? Sveiser, lodder eller skjærebrenner dere? Dette er arbeid som utvikler røyk og gass. Den godkjente bedriftshelsetjenesten dere velger, bør ha kompetanse på kjemisk helsefare og ven-

tilasjon og forurensninger og bør kunne foreta yrkeshygieniske målinger av arbeidsatmosfæren.
- Er det støyende maskiner i lokalene? Jobber dere med verktøy som bråker? Deres godkjente bedriftshelsetjeneste bør kunne foreta støymålinger og hørselkontroll.
- Arbeider dere mye ved dataskjerm? Er det mange eller tunge løft? Ubekvemme stillinger? Gjentas samme bevegelse mange ganger (som ved samlebånd)? Da bør deres godkjente bedriftshelsetjeneste kunne ergonomi og ha kjennskap til hvordan muskel- og skjelettplager kan forebygges.
- Alle virksomheter som har ansatte, er pålagt å arbeide systematisk med helse, miljø og sikkerhet (HMS, se internkontrollforskriften, best.nr. 544). Det betyr at arbeidsmiljøet må kartlegges. Det skal utarbeides risikovurderinger og planer for hvordan farer kan unngås og forhold bedres. Godkjent bedriftshelsetjeneste skal ha kompetanse i forebyggende HMS-arbeid.

Dette er noen eksempler på arbeidsoppgaver og kompetanse. Gå gjennom deres egen virksomhet. Hva ønsker dere at den godkjente bedriftshelsetjenesten skal kunne hjelpe til med?

En egen forskrift sier hvordan virksomheten skal bruke den godkjente bedriftshelsetjenesten (best.nr. 600). Finn ut hvilke krav den stiller. Hva er virksomhetens behov ut fra kravene i det regelverket som gjelder for arbeidsplassen?

Skriv en kontrakt

Dere bør utarbeide en kontrakt med den godkjente bedriftshelsetjenesten. Denne kontrakten bør inneholde informasjon om

- hvilke oppgaver den godkjente bedriftshelsetjenesten skal utføre
- hvilke forpliktelser dere har overfor den godkjente bedriftshelsetjenesten
- hvilke betalingsbetingelser som gjelder – eventuelt hvilke tjenester som skal inngå i en grunnpris, og hvilke tjenester som må bestilles og betales separat

Samarbeidsforhold

Sørg for at avtalen dekker behovene dere har. Det gjelder både kvaliteten på tjenestene og at den godkjente bedriftshelsetjenesten har fagpersonell nok til at den kan levere tjenester i det omfanget som virksomheten har behov for.

Gjør en avtale ut fra deres behov – og følg den opp.

Virksomheten må følge opp og reagere dersom tjenesten som blir levert, ikke er i samsvar med avtalen som er inngått. Det kan for eksempel dreie seg om å sørge for at den godkjente bedriftshelsetjenesten

- bistår med planlegging og gjennomføring av forandringer i arbeid og arbeidsmiljø
- bistår med å kartlegge arbeidsmiljøet og foreta risikovurderinger
- foreslår og arbeider for tiltak som kan forebygge helseskader
- overvåker og kontrollerer arbeidstakernes helse ut fra arbeidssituasjonen
- bistår med å tilpasse arbeidet for den enkelte (omfatter også bistand til utarbeidelse av oppfølgingsplan og deltakelse i dialogmøter)
- bistår med å gi informasjon og opplæring innenfor helse, miljø og sikkerhet
- bistår med bedriftsinternt attføringsarbeid
- bistår når arbeidstaker, arbeidsmiljøutvalg og verneombud henvender seg

En fast person i virksomheten bør ha som oppgave å holde god kontakt med den godkjente bedriftshelsetjenesten. Da er det lettere å holde oversikt og følge opp avtalen på en god måte. Det behøver ikke være arbeidsgiveren selv som er kontaktperson, men det bør være en person med formell myndighet i bedriften.

Oppgaver

Den godkjente bedriftshelsetjenesten skal bistå virksomheten (arbeidsgiver, arbeidstaker, arbeidsmiljøutvalg og verneombud; jf. arbeidsmiljøloven § 3-3) i arbeidet med å skape sunne og trygge arbeidsforhold. De konkrete oppgavene vil kunne variere, avhengig av deres behov og myndighetenes krav, og dette bør fremgå av kontrakten.

Virksomheten og den godkjente bedriftshelsetjenesten skal sammen utarbeide en skriftlig plan for hva den godkjente bedriftshelsetjenesten skal utføre og bidra med i en gitt periode (for eksempel kommende år). Både verneombudet og arbeidsmiljøutvalget (der slike finnes) bør delta i dette arbeidet.

Den godkjente bedriftshelsetjenesten skal gi skriftlig tilbakemelding når oppgaver er utført, og gi periodevise meldinger – for eksempel i form av en årsrapport – over sitt arbeid i virksomheten. Disse rapportene skal være tilgjengelige for Arbeidstilsynet.

Den godkjente bedriftshelsetjenesten hjelper dere å forebygge sykdom og skader.

Dette er eksempler på oppgaver som kan utføres av den godkjente bedriftshelsetjenesten:

- bistå i arbeidet med å kartlegge arbeidsmiljøet, hjelpe til med å identifisere og vurdere farer og risikoforhold
- bistå i arbeidet med å lage handlingsplaner
- vurdere mulige sammenhenger mellom helseplager og arbeidsmiljø og komme med forslag til tiltak og forbedringer
- delta i arbeidsmiljøutvalget
- bistå med tilrettelegging og organisering av arbeidet
- bistå i sykefraværs- og attføringsarbeidet
- gi råd ved planlegging og organisering av nye arbeidsplasser og arbeidsoppgaver
- gi råd ved innkjøp av nytt utstyr
- gi opplæring i gode arbeidsteknikker og arbeidsstillinger
- anbefale tekniske hjelpemidler for å unngå tunge løft og ensidige bevegelser
- gi råd om verneinnretninger og verneutstyr
- gi råd om ventilasjon, punktavsug, renhold og andre tiltak for bedring av inneklimaet
- bistå med målinger av kjemiske stoffer, støv, lys og støy eller hjelpe til med å tolke målinger foretatt av andre
- informere om helserisiko ved ulike kjemiske stoffer og orientere om eventuelle muligheter for utskiftning til mindre helseskadelige kjemikalier
- foreta helseundersøkelser for å forebygge og hindre utvikling av arbeidsrelaterte helseskader.

– gi bistand ved tilfeller av trakassering og konflikter
– bistå i spørsmål om rusproblematikk
– bistå med å tilpasse arbeidet for den enkelte (omfatter også bistand til utarbeidelse av oppfølgingsplan og deltakelse i dialogmøter.

Det er laget en sjekkliste til hjelp for å utvikle best mulig samarbeid mellom virksomheten og den godkjente bedriftshelsetjeneste. Denne kan lastes ned gratis fra Arbeidstilsynets nettsider: www.arbeidstilsynet.no/BHT

Annen relevant informasjon

I Arbeidstilsynets regelverk og øvrige publikasjoner finnes mer informasjon om den godkjente bedriftshelsetjenesten. Disse er tilgjengelige for bestilling via Arbeidstilsynets nettsider (www.arbeidstilsynet.no), og mange kan også lastes ned gratis.

Særtrykk kan også bestilles hos Gyldendal Akademisk, ordretelefon 23 32 76 61. Numrene i parentes angir publikasjonenes bestillingsnummer.

Regelverk som ligger til grunn for ordningen

– Arbeidsmiljøloven § 3-3
– Forskrift om arbeidsgivers bruk av godkjent bedriftshelsetjeneste og om godkjenning av bedriftshelsetjeneste (best.nr. 600)
– Forskrift om at virksomheter innen visse bransjer skal ha godkjent bedriftshelsetjeneste (best.nr. 501)
– Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomhetene (internkontrollforskriften, best.nr. 544)

Forskrifter med krav om helseundersøkelse av arbeidstakerne

– Forskrift om ioniserende stråling (best.nr. 187)
– Forskrift om asbest (best.nr. 235)
– Forskrift om støy på arbeidsplassen (best.nr. 398)
– Forskrift om dykking (best.nr. 511)
– Forskrift om helse og sikkerhet i forbindelse med bergarbeid (best.nr. 547)
– Forskrift om biologiske faktorer (best.nr. 550)
– Forskrift om vern mot eksponering for farlige kjemikalier på arbeidsplassen (best.nr. 566)

Noen bestemmelser krever at arbeidstakerne skal *gis tilbud* om helseundersøkelse:
- Forskrift om arbeid ved dataskjerm (synsprøve) (best.nr. 528)
- Forskrift om arbeid ved avløpsanlegg (best.nr. 542)
- Helse og sikkerhet i forbindelse med boringsrelatert utvinningsindustri for landbasert sektor (best.nr. 558)
- Arbeidsmiljøloven (i forbindelse med nattarbeid): § 10-11 (7)
- Arbeidsmiljøloven (spesielt om ungdom som settes til nattarbeid i henhold til § 11-3): § 11-4 (1)

Informasjon på www.arbeidstilsynet.no

På Arbeidstilsynets nettsider finner du alt regelverket vi forvalter. Her finnes også mye annen informasjon om helse, miljø og sikkerhet. Du kan også abonnere på nyheter. Da får du informasjon om regelverk og annet aktuelt stoff om arbeidsmiljø rett i din egen e-postkasse. Tjenesten er gratis. Se: www.arbeidstilsynet.no

Spesielt relevant på nettet:
- Faktaside om godkjent bedriftshelsetjeneste: www.arbeidstilsynet.no/BHT
- Sjekkliste til hjelp for best mulig samarbeid med godkjent bedriftshelsetjeneste
- Ulike roller i HMS-arbeidet

Fagsekretariatet for bedriftshelsetjenesten

Fagsekretariatet er et virkemiddel for å få den godkjente bedriftshelsetjenesten til å fungere best mulig og er et sekretariat for faglig veiledning samt koordinering av informasjon fra myndighetene rettet mot den godkjente bedriftshelsetjenesten. Sekretariatet er knyttet til Statens arbeidsmiljøinstitutt.

- Nettsted: www.stami.no (følg lenke til BHT)
- E-post: fagsek@stami.no

Arbeidstilsynet

Kontakt Arbeidstilsynets svartjeneste
Fagfolk svarer på spørsmål om helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, om arbeidsavtaler, arbeidstid, ferie, oppsigelse, kjemisk helsefare, ergonomi, kraner, maskiner, verneombud, mobbing, røyking på arbeidsplassen og mye annet.

Besøk våre nettsider
Her kan du
- finne alle lover og forskrifter vi forvalter
- laste ned kommentarer, veiledninger og annet hjelpemateriell
- finne svar på vanlige spørsmål om arbeidsmiljø og HMS
- bestille publikasjoner og skjema
- lese om kampanjer og artikler om arbeidsmiljø
- se statistikk, pressemeldinger m.m.

Du kan også abonnere på nyheter. Da får du informasjon om regelverk og annet aktuelt stoff om arbeidsmiljø rett til din egen e-postkasse.

Abonner på vårt fagblad Arbeidervern
Her finner du aktuelle artikler om arbeidsmiljøet, om psykososiale forhold, omstilling og HMS. Emnene er belyst gjennom intervjuer og reportasjer. De faste spaltene «Arbeid og helse», «Forskning» og «Jus» tar opp nyttig og populært stoff fra arbeidslivet.
– Troverdig, interessant og viktig, sier våre lesere om bladet i en leserundersøkelse utført av MMI.
Bladet kommer ut 6 ganger i året.

Telefon 815 48 222
www.arbeidstilsynet.no

Publikasjonene bestilles hos:

Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

Ordretelefon: 23 32 76 61
Ordrefaks: 23 32 76 98
Sentralbord: 22 03 43 00
E-post: kundeservice@gyldendal.no

Publikasjonene kan også bestilles over Internett:

www.gyldendal.no/arbeidsliv eller
www.arbeidstilsynet.no

Arbeidstilsynet

ØT – 6000 – 03.2010